

Mieczysław Stolarczyk, *Główne tendencje ewolucji globalnego i europejskiego systemu międzynarodowego w okresie pozimnowojennym i ich niektóre implikacje, Myslowice 2022, ss. 561.*

Książka autorstwa Mieczysława Stolarczyka stanowi, wnikliwą i holistyczną analizę procesów ewolucyjnych oraz tendencji kierujących tymi procesami sterującymi w całym systemie międzynarodowym zarówno w ujęciu globalnym, jak i europejskim. Analizowany przez autora okres charakteryzuje się olbrzymią dynamiką zmian w obszarze systemu międzynarodowego, a pozimnowojenna rzeczywistość polityczna w ujęciu globalnym to okres niezwykle istotny szczególnie w kontekście analizy zjawisk kształtujących system międzynarodowy i, jak słusznie zauważa Autor opracowania, pojawiających się tendencji ewolucyjnych, które implikują szereg zmian widocznych w rozwoju polityki międzynarodowej, zarówno na poziomie globalnym, regionalnym oraz subregionalnym. Analizując te procesy M. Stolarczyk dostrzega szereg zjawisk mających wpływ na stosunki międzynarodowe w analizowanym okresie, co przekonuje o bardzo szerokim wieloaspektowym podejściu do analizowanego tematu. Zwracając uwagę na takie zjawiska jak: „intensyfikacja procesów globalizacji i wzrost kontrowersji w ocenie ich następstw”, ewolucja supermocarstwowej pozycji Stanów Zjednoczonych, zaostrożenie się rywalizacji między USA i ChRL, zmniejszanie się roli Zachodu w globalnym systemie międzynarodowym, ewolucja systemu jednobiegunowego (amerykańskiego) w kierunku systemu wielobiegunowego” w publikacji nawiązuje się do najistotniejszych zmian w systemie międzynarodowym oraz ich wzajemnych relacji, a także trafnie wskazuje się najważniejsze implikacje wspomnianych zjawisk.

Książka składa się z czterech rozdziałów poprzedzonych wstępem przedstawiającym przedmiot badań oraz syntetycznego zakończenia zawierającego wnioski z dokonanych analiz oraz z zakończenia i bibliografii. Poszczególne rozdziały publikacji: (I. *Teoretyczne aspekty systemu międzynarodowego*, II. *Tendencje ewolucji globalnego systemu międzynarodowego w okresie pozimnowojennym i ich niektóre implikacje*, III. *Tendencje ewolucji europejskiego systemu międzynarodowego w okresie pozimnowojennym*, IV. *Wyzwania i zagrożenia oraz dylematy polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Polski w kontekście głównych tendencji ewolucji europejskiego i globalnego systemu międzynarodowego w okresie pozimnowojennym w wymiarze bilateralnym i wielostronnym*) stanowią omówienie wyników dogłębnej analizy badanych zjawisk oraz kompleksowo ukazują charakterystykę architektury systemu międzynarodowego w nakreślonych ceszurach.

Pierwszy rozdział książki stanowi swoistą propedeutykę zagadnienia systemów międzynarodowych. Prof. M. Stolarczyk inicjuje rozważania nad badanym tematem, wprowadzając istotne ujęcia teoretyczne, przez co także bezpośrednio odnosi się do wieloaspektowości omawianej problematyki. Mnogość cytowanych autorskich definicji oraz przywoływanie wielu źródeł świadczy o bardzo solidnej kwerendzie oraz bogactwie w zakresie bibliografii tematu. Dodatkowo w pierwszym rozdziale badacz pochyla się nad genezą systemów międzynarodowych oraz zjawiskami mającymi wpływ na ich zmianę oraz wszelakie transformacje. Analizując ewolucję systemów międzynarodowych Autor wskazuje również na istotną egzemplifikację systemów mocarstwowych oraz powołuje się na wiele źródeł charakteryzuje genezę pozimnowojennego ładu unipolarnego z dominującą rolą Stanów Zjednoczonych. W I rozdziale pracy M. Stolarczyk trafnie ujmuje historyczne układy sił pomiędzy mocarstwami, wskazując, że wzajemne relacje pomiędzy globalnymi potęgami państwowymi stanowiły od zawsze „rdzeń każdego nowożytnego systemu międzynarodowego”. Samemu zagadnieniu mocarstwowości

Autor poświęca także znaczną część rozdziału, rozpatrując poszczególne jego komponenty, skłaniając się ku typologii globalnych potęg oraz ukazując przejawy ekspozycji zjawiska i ambicji hegemonistycznych w polityce oraz systemach politycznych.

W II rozdziale pracy prof. Stolarczyk skupia się na analizie tendencji ewolucyjnych systemu międzynarodowego w ujęciu globalnym, wskazując nie tylko genezę omawianych procesów, ale także najistotniejsze przejawy implikacji badanych zjawisk. Autor skupia się, w znacznej mierze, na procesie globalizacji w pozimnowojennej rzeczywistości, klarownie przedstawiając takie aspekty zjawiska, jak jego intensyfikacja oraz wieloaspektowy wpływ na funkcjonowanie państw i całych systemów politycznych. W dalszej części tego rozdziału pracy M. Stolarczyk wskazuje na kontrowersje związane z oceną następstw maszyny globalizacyjnej. W dalszej części drugiego rozdziału pracy badacz wyjaśnia tworzenie się specyficznej sytuacji międzynarodowej po zakończeniu zimnej wojny, odnosząc analizowaną rzeczywistość do takich zjawisk, jak: czynniki narodowe, „zderzenie cywilizacji”, ewolucja unipolarnego systemu z dominacją supermocarstwa Stanów Zjednoczonych, malejącą rolę Zachodu w międzynarodowym systemie politycznym, czy wreszcie degradację środowiska naturalnego jako swoistą spuściznę kształtowaną przez dekady polityki międzynarodowej.

III rozdział recenzowanego opracowania to wnikliwe studium nad kształtowaniem się europejskiego systemu politycznego. Autor analizuje mechanizmy sterujące międzynarodową polityką Starego Kontynentu, wyprowadzając wnioski w obszarach takich, jak bezpieczeństwo, ewolucja strategii działania NATO, dynamika zmian na mapie politycznej w związku z ambicjami samostanowienia państw. Dodatkowo rozdział trzeci to analiza zjawisk kształtujących Unię Europejską, takich jak procesy dezintegracyjne, sytuacje kryzysowe, implikacje architektury systemu międzynarodowego w stosunkach z Rosją oraz wzrost ambicji mocarstwowych dawnego globalnego hegemonu, które to nieuchronnie kierują stery polityki międzynarodowej ku konfliktom.

W IV rozdziale pracy prof. M. Stolarczyk przedstawia wzywania polskiej polityki wewnętrznej i zagranicznej w kontekście obcowania z głównymi trendami systemu międzynarodowego w ujęciu globalnym, europejskim, ale także w ujęciu bilateralnym i wielostronnym. Dogłębna analiza uwarunkowań i determinantów geopolitycznych oraz wyzwani i zagrożeń związanych z polityką zagraniczną i stosunkami z takimi krajami, jak Niemcy, Federacja Rosyjska, czy organizacjami jak NATO, wskazuje na bardzo dobrą znajomość pozimnowojennej problematyki politycznej naszego kraju oraz biegłość Autora w interpretacji zjawisk charakteryzujących międzynarodowy system polityczny, nie tylko w ujęciu globalnym, ale również w odniesieniu do bardzo specyficznej rzeczywistości Polski na mapie regionalnej, europejskiej oraz światowej polityki.

Omawianą publikację Mieczysława Stolarczyka wieńczy bardzo ciekawe podsumowanie analizowanych problemów zawarte w syntetycznym zakończeniu, w którym Autor podejmuje bardzo udaną próbę zbilansowania i streszczenia interesującego studium nad problematyką systemów międzynarodowych i ich ewolucji w pozimnowojennym świecie.

Oceniając publikację należy zwrócić uwagę na bardzo logiczną strukturę książki cechującą się niezwykle trafnym doбором oraz wyborem przedmiotowych zagadnień, przejrzystym uporządkowaniem rozdziałów i podrozdziałów. Należy także zwrócić uwagę na wieloaspektowość w podejściu Autora do analizy systemów międzynarodowych, co świadczy o bardzo wnikliwych studiach nad omawianym tematem oraz jasności i otwartości w identyfikacji trafnie wypunktowanych implikacji pozimnowojennej ewolucji międzynarodowego systemu globalnego. Postawione tezy oraz wyprowadzone wnioski z badań nad omawianym tematem są bardzo trafne, a wieloaspektowe podejście przyjęte przez prof. Stolarczyka w rozważaniach o charakterze ontologicznym stanowią obraz bardzo głębokiego zrozumienia dla mechanizmów kształtujących systemy polityczne w okresie od czasów końca zimnej wojny i nie tylko.

W końcowym podsumowaniu należy także zwrócić uwagę na mnogość cytowanych źródeł i opracowań, co wydaje się bardzo ważne ze względu na naturę podejmowanej problematyki. Publikacja stanowi bardzo ciekawą i aktualną analizę tendencji ewolucji systemu międzynarodowego, którą z pełnym przekonaniem można polecić do studiowania adeptom nauk politycznych i stosunków międzynarodowych.

ŁUKASZ STYPA

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu